

BENEDICTI PAPÆ I

EPISTOLA AD DAVID EPISCOPUM.

Probat ex sacris litteris, summam Trinitatem unitatem esse.

Reverendissimo fratri episcopo David, Benedictus A salutem in Domino.

Respondere litteris vestris plenius cogitavi; sed cum hoc meditarer, tantus me dolor tetigit, ut magis flere quam aliquid dicere, delectatus sim. Sed ne funditus remaneret, pauca vobis rescribere curavi, ad potiora vos tempora congrue invitans. Quod autem litteræ tuæ testes sunt, quosdam intra provinciam Bæticam esse, qui dicerent, neminem veraciter posse probare, Trinitatem unitatem fieri, cum neque tres unum, neque unum in tribus posset quemquam proprie approbare: quæ ob causæ, dilectissime fili, consulta tibi apostolicæ sedis misimus, ut aut his eos ad rectam fidem converti facias, aut ab ecclesia antequam pestis hæc latius divulgetur, repellas. His (frater) Scripturarum testimoniis (Ithacius adv. V. B. rimadusi, c. 1) unitatem Trinitatis agnosce, et desine Arianorum pravitate sequi, ut ab eadem possis peccatorum indulgentiam promereri, Isaiâ propheta dicente: *Vide Dominum sabaoth sedentem super thronum excelsum, et seraphim stabant in circuitu ejus: sex alæ uni, et sex alæ alteri. Duabus velabant faciem ejus, duabus autem velabant pedes ejus, et duabus volabant. Et clamabant ad alterutrum, dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus; Dominus Deus sabaoth (Isa. vi).* Si Trinitas non est, quare tertio, sanctus, dixerunt? Et si unitas non est, quare sub trina repetitione unum Deum ac Dominum intimarunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos dicitur: *Dixit Deus, fecit Deus, et benedixit Deus (Genes. 1)*? Si vero unitas non est, quare tertio dixit, Deus, et non deos pluraliter commendavit? Et si Trinitas non est, quare in Exodo dictum est tertio: *Domine, domine, domine, miserator et misericors (Exod. xxxiv)*? Si unitas non est, quare dum tertio diceret, Domine, postea miserator singulariter dixit, et non miseratores, ut plures ostenderet, intimavit? Si Trinitas non est, cur Abraham ad illicem Mambre sedens, tribusque occurrens, uni domine, dixit (Genes. xviii); et non (ut viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si unitas non est, quare cum Mos. (Exod. iii), *Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob, tertio diceret, unitatem ostendens, Hoc mihi nomen est, dixit; et non, Hæc sunt nostra nomina, designavit? Si Trinitas non est, quare David tertio dixit: Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus (Psalm. xcvi)*? Si unitas non est, quare cum, *Deus, tertio nominasset, benedicat, et non, benedicant, adjunxit? Si Trinitas non est, cur Isaias denuo dixit: Domine Deus sabaoth,*

*Deus Israel, qui sedes super cherubim (Isa. xxxvii)? Si unitas non est, quare: qui sedes, dixit, et non qui sedetis, et adjunxit [Labb., abstruxit]? Si Trinitas non est, quare in Regnorum libro dicitur, *Domine Deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt (II Reg. vii, III Reg. viii)*? Si unitas non est, quare tui, dicitur, et non, vestri, potius intimetur? Si Trinitas non est, cur in psalmo LVIII cantatur: *Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes? Si unitas non est, quare intende posuit, et non, intendite, ut prædicatus est, intimavit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi tertio dixit: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui est, et qui erat (Apoc. iv)*? Si unitas non est, quare non, qui sunt, pluraliter, sed, *qui erat, designavit? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio dictum est: Dominus Deus tuus, Deus misericors est, et audiet vocem tuam (Deuter. iv)*? Si unitas non est, quare *audiet* posuit, et non *audient*, intimavit? Si Trinitas non est, quare in Jesu Nave dicitur libro: *Dominus Deus deorum est (Josue ii; Deut. x)*? Si unitas non est, quare est, dixit, et non, sunt, more locutionis induxit? Si Trinitas non est; quare *Ellas orando (III Reg. xviii), Domine, domine, domine Deus Israel, ostende quia tu es Deus meus, dixit? Si unitas non est, quare, ostende, et non ostendite, posuit? Si Trinitas non est, cur Mardocheus orando (Esther. xiii), Domine, domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt, dixit? Si unitas non est, quare in tua posuit, et non in vestra, signavit? Si Trinitas non est, cur etiam Judith orando dixit: Domine Deus omnium virtutum, respice in orationem meam (Judith. ix)*? Si unitas non est, quare, respice, posuit, et non, respicite, designavit? Si Trinitas non est, quare in Jeremia dicitur, *Dominus Deus vester Deus verax est (Jerem. x)*? Si unitas non est, quare, verax est, dixit, et non, veraces, potius intimavit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi scriptum est: *Dominus Deus et spiritus prophetarum misit angelum suum, ostendere servis suis quæ oportet fieri cito (Apoc. i)*? Si unitas non est, quare cum Patrem et Filium et Spiritum nominasse, misit Dominus, dixit, et non, miserunt, sub prætextu trium personarum et nominum introduxit? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio dicitur: *Dominus Deus vester hic est, Deus (Deut. x)*? Si unitas non est, quare, *Hic est, dixit, et non, hi sunt, plurali numero designavit? Si Trinitas non est, quare in eodem dicitur libro: Dominus Deus tuus, Deus magnus et potens est (Ibid.)*? Si unitas non est, quare, *magnus et po-**

* Falsa et commentitia ab eodem Mercatore farrago. LABB.

zens, et non pluraliter nominatur? Si Trinitas non est, cur Tobias filium suum cum in Rages civitatem cum Raphaelo angelo mitteret, benedicens eos, ita dixisse docetur: *Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob, ipse impleat benedictionem suam in vobis (Tob. vii)?* Si unitas non est, quare, ipse impleat, dixit, et non ipsi impleant, intimavit? Postremo, si Trinitas non est, quare Dominus discipulos suos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti universas gentes misit baptizare (*Matth. xxviii*)? Si unitas non est, quare in nomine, dixit, et non, in nominibus, præcipiendo perdocuit? Si Trinitas non est, quare apostolus Paulus ait: *Ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia (Rom. xi)?* Si unitas non est, quare, ex ipso, posuit, et non, ex ipsis, astruxit? Si enim certo certius volueris unitatem Trinitatis agnoscere, a sæpe dicto doctore gentium apostolo poteris universa condiscere, et sequi catholicam fidem, et Arianorum pravitatem respuere: *Gratia Domini nostri Jesu Christi, inquit, et charitas Dei, et communicatio sancti Spiritus. Ipsa est Pater, et Filius; et Spiritus sancti (II Cor. xiii).* Quomodo autem in Trinitate unum sunt? quia natura atque ^a ab invicem separari non possunt. Cæterum, frater charissime, quæ tua continebant scripta, ex subjectis sentiis maxime omnia poteris colligere ^b. Necesse est, frater charissime, adesse divinum, ubi humanum cessat auxilium. Et ut juxta apostolum Paulum dicamus, licet verba replicemus, quæ ipse Timotheo scribit dicens: *Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum est veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a*

^a Hactenus verba Ithacii. LABB.

^b Hincem. dial. de statu ecclesiæ citat ex Philone maximo legatorum a Judæis Caio imp. directorum. LABB.

A fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatum habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione, fidelibus, et his qui cognoverunt veritatem, quia omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei et orationem. Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Jesu, enutritus verbo fidei et bonæ doctrinæ, quam assecutus es. Ineptas autem et inanes fabulas devita, et exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, et futuræ. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimus, quia speramus in Deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maximeque fidelium. Præcipe hæc et doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. Hæc meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens, et teipsum salvum facies, et eos qui te audiunt (I Tim. iii). Fame enim nimis affligitur populus Romanus, quo clade atque alii anxietatibus vexatus longam epistolam minime scribere valui. Tempore congruo denuo (si necesse fuerit) mitte, et ea quæ desi deraveris, sume. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Amen. Data iv Nonas Aprilis, Justino [Iabb., Justiniano] et Libio viris clarissimis consulibus ^c.

^c Mendax consulum adnotatio. LABB.

ANNO DOMINI DLXXXIV.

LICINIANUS,

CARTHAGINENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA EX CAVE.

Licinianus Carthagini Spartariæ in Hispania episcopus, claruit anno 584. Exstant epistolæ aliquot hactenus ineditæ: nempe 1° epistola ad sanctum Gregorium papam; 2° ad Epiphanium diaconum suo et Severi episcopi, ut videtur Malacitani nomine, in qua ostenditur angelos esse totius corporis expertes; 3° ad Vincentium Ebusitanæ insulæ episcopum, contra

quosdam qui credebant epistolas de cælo cecidisse. Descriptæ sunt hæ epistolæ ex Codice ms. Toletano, quas prelo paravit cardinalis d'Aguirre, uti in notitia sua ipse nos docet, pag. 100. Et fidem quidem suam hac in parte liberavit eminentissimus cardinalis, editis his tribus epistolis Conc. Hisp. tom. II, pag. 427. Scripsit Licinianus et alia quædam, teste lei-